

(א) ב"מ עב. ז"ב ד"ה;
(ב) ד"ה שטר; (ג) ד"ה
שטר.

הגהות הב"ח

(א) ישי"ד ד"ה בשבחה נמה
שהשביחו: (ב) שם ד"ה
מדקא איירין וכו' הא לא
שנה גלגל: (ג) תוס' ד"ה
למה וכו' הוה ליה לאחוי
למתני' ד"ה רשבי"ג:

גליון הש"ס

גמ' אבר רבני' גלגל
קריבית. ממוה לי לס"ד
לגמ' מחלק נכר ה"ל
למפקד מתמני' דלעיל ד"ק
יט ע"כ אכלה ממון
המחנה משלמת מה שהשנית
הא הפירות נעשו הפקר
וכל הקודם בהן זכה. ועי'
לעיל כא ע"ה מוס' ד"ה
דבר סבר וע"ה:

מוסף רש"י

שטר שכתוב בו רבית.
שמתנו בו פלוני לזה מפלוני
מנה נכרית כך וכן למון
פלוני (ב"מ עב.).

רבינו חננאל (המשך)

אמרי כו'. וקיימי' לן כרב
וכל דבר שיש בו שבח
קנסו גופו משום שבחו.
מיהו כי קנסין ליה מיד
קניסין ליה או לכי מיית
שיבחה קנסין ליה, וכל
איבעיא להו וכל
איפשיטא. וסוגיא
דשומעא כרב ריהטא.
ותוב, הא אמ' רב הונא
ורב אדא ותרווייהו
משמיה דרב הלכה. מיהו
הורה ואפקד חושלה
כשמועיה דאמר, הלכ'
ומורין כן. רב הונא אמ'
הלכ', אבל אין מורין כן.

סבנו וקשו סנן. דמחייב דעדיין לא נעשו וכל וקשים הם ומחליקין
בהן וכי קאמר רבי יהודה בזל קאמר דמוציא אדם וכלו שאינו נוח
להחליק כל כך: משרקי. מחליקין: בשבחה. נמה (א) שהשבחה נמה:
ואילו כל הקודם וזה לא קנסו. משום דגלגל זהו רעי ואינו משבח

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

צרה"ר דמושבא ועומד הוא וקשה
לרב: והא קסני עלה. צביריתא
אסורים משום גזל: אכולה מסיניס
קאי. האי אסורין משום גזל ואפילו
אמנן וקש הלכך הכי קאמר דלאחר
שקדם וזהו זהם אחר אסור לגזל
הימנו: מדקא איירין גלגל עליה
דבר מכלל דאיסור סבר לאחרי קנסין
דאי לבתר דאייתי שבהא מאי רומיא
דגלגל הא (א) לאו שנה בגלגל: כי איירין
גלגל מקמי דשני רב נחמן. דהוה
סבירא לן דאע"ג דאין סבור להשכיח
קנים רב וכו"ש צדכר שסופו להשכיח
קנים לאלתר: לבתר דשני מי איכא
למור' [גלגל כלל והשמה דקים לן
דטעמא דקנסא משום שנה הוא
מיבעיא אי לאלתר קנים או כי מייתי
שנה: שיש זו רבים. שכתוב בו
שלוה צבירית: קאי מוסא. עמיד
להזיק: עמיד קאי שומא. שם עליו
נשך ועבר בלא תשימון (שמות כב):
לועזי ודאי סנאי היא. דליכא למימר
דכ"ע לא קנסו דהא רבן שמעון
קנים: כהנא ואין מורין כן קמיפליג.
תנא קמא סבר הלכה דקנסו גופו
ואין מורין כן והכי קאמר [הפסוק] כן
הקודם וזהו ואפי' וכל דיעבד
ואי אמי מרישא לקמן לאימלוכי
אמרין ליה אסורין משום גזל: אפקד
חושלי. שערין קלושין ששטא איש
אחד צרה"ר כדי שימיעשו והפקירן
רב הונא והורה שהקודם בהן זכה:
סליקוסתא

הכא קרן גופא קמזיק וזעירי אמר לך אנא דאמרי אפי' לר"מ עד כאן לא
קאמר ר"מ התם אלא דמשעת כתיבה דעבד ליה שומא אבל הכא מי יימר
דמזיק לימא כהני תנאי המוציא תבנו וקשו לרה"ר לזבליה והזיק בהן אחר
חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה ואסורין משום גזל ר"ש בן גמליאל אומר
כל המקלקלין ברה"ר והזיקו חייבין לשלם וכל הקודם בהן זכה ומותרין
משום גזל הא גופא קשיא אמרת כל הקודם בהן זכה והדר קאמר אסורין
משום גזל אלא לאו הכי קאמר וכל הקודם בהן זכה בשבחה ואסורין
משום גזל אגופן ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר אפי' גופן נמי כל הקודם
בהן זכה לזעירי ודאי תנאי היא לרב מי לימא תנאי היא אמר לך רב דבולי
עלמא קנסו גופן משום שבחו והכא בהלכה ואין מורין כן קא מיפלגי דאתמר
רב הונא אמר רב הלכה ואין מורין כן רב אדא בר אהבה אמר הלכה
ומורין כן איני והא רב הונא אפקד חושלי רב אדא בר אהבה אפקד
סליקוסתא

רצית במקום קרן ואין לומר שלך הן כשרים שלא עשו שומא כיון שניכר מתוך השטר הרצית לא יצא לגבות הרצית על ידי שטר זה והא
דמתן באחיו נשך (שם עה): שהעדים עוזרים בלא תעשה היינו כגון שאין ניכר הרצית מתוך השטר דהא אמרי' בשמעמין דמשעת כתיבה
עבד ליה שומא א"כ בשטר זה עוזרים בלא תעשה וי"ל דלא תשימון עליו נשך לאינשי במלוה ולוה ועבר משמע ליה ולהכי לא מפסלי
בהכי כדאמרין (שם דף ה): לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע ליה א"כ כגון שיש עדים שהם אנוסין מחמת נפשות וכן י"ל בשטרי
חוב המוקדמים דיש מעמידין אותה כר"מ אבל לרבנן כשרים ואפי' רבי מאיר אין פוסל אלא מטעם קנס ואמאי הלא עדים פסולים הם
שחמתו על שטר מוקדם אלא י"ל שיש עדים שהיו אנוסים מחמת נפשות א"כ כגון שאמרו טעינו בשנת המלך ואומר ר"י דהלכה כרבנן
אע"ג דק"ל (במכות דף ס): כר' מאיר בגזירותיו דוקא בגזירותיו ולא בקנסותיו וכן פסקו הלכות גדולות כרבנן דר"מ מטעם זה
במעצרת חצירו ומינקת חצירו (במכות לו:): [ע"י מוספות וזכרם קד. ד"ה א"ר עקיבא]: **דמשעת כתיבה עבד ליה שומא.**
מימה לרצונו יחזק מה שומא יש כאן ומה מוקפת עדותן ללוה והלא לא יגבו צ"ד הרצית ע"י שטר זה כיון שניכר בתוכו רצית:
לימא כהני תנאי בו. מכאן יש להוכיח דל"ג צמתיה דרשב"ג כל הקודם בהן זכה דאי גרסין ליה הוה ליה לאחוי ו
דעל כרחק רשב"ג אגופן נמי קנים דאי לאו הכי צמאי פליג אתנא קמא וי"ל דהוי מצי לדחוי דכולה רשב"ג היא וה"ק שהיה
רבן שמעון בן גמליאל אומר כו' א"כ ס"ד דוקא אצטנו וקשו דאיכא שבהא טובא אבל שאר דברים לא ואתא רבן שמעון בן
גמליאל למימר דכל המקלקלין שוין אפי' לית בהו אלא שבהא פורתא:

והדר קאמר דאסורין משום גזל. רבי צבי למימר דאסורין משום גזל לאוהו שקדם וזהו ורשב"ג קאמר דמותרין דאין סברא
דליפלגו בהכי: **לזעירי ודאי תנאי היא.** דאין סברא לומר דפליגי בהלכה ומורין כן לענין שבהא דפשיטא דלכולי עלמא מורין:
וקמי

תבנו וקשו תנן משום דמשרקי. והא דמחייב מתני' בגלגל
אע"ג דלא שריק היינו משום דלית ביה שבהא ולא
התירו להוציא בהנא: **דבר שיש בו שבח קנסו גופו משום שבחו.**
מכאן יש להוכיח דל"ג כל הקודם בהן זכה גבי מנעין קרן וחוכית

תבנו וקשו תנן משום דמשרקי: כל הקודם
בהן זכה: אמר רב "בין בגופן בין
בשבחה וזעירי אמר בשבחה אבל לא בגופן
במאי קמיפלגי רב סבר קנסו גופן משום
שבחו וזעירי סבר לא קנסו גופן משום שבחו
תנן ההופך את הגלגל ברה"ר והזיק בהן אחר
חייב בנזקו ואילו כל הקודם וזה לא קתני
תנא לרישא וה"ה לסיפא והא תני עלה
אסורין משום גזל כי קתני אסורין משום גזל
אכולה מתני' קאי לאותו שקדם וזהו והא
לא קתני הכי דתנן המוציא תבנו וקשו
לרה"ר לזבליה והזיק בהן אחר חייב בנזקו
וכל הקודם בהן זכה וימותר משום גזל
וההופך את הגלגל לרה"ר והזיק בהן אחר
חייב ואסור משום גזל * אמר רב נחמן בר
יצחק גלגל קרמית דבר שיש בו שבח קנסו
גופו משום שבחו דבר שאין בו שבח לא
קנסו איבעיא להו לדברי האומר קנסו גופן
משום שבחו לאלתר קנסין או לכי מייתי
שבחה קנסין ת"ש מדקאיירין גלגל ותסברא
כי איירין גלגל מיקמי דלשני רב נחמן
לבתר דשני רב נחמן מי איכא למיורמא גלגל
כלל לימא כתנאי (א) שטר שכתוב בו רבית
קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא
את הרבית דברי ר"מ והכמים אומרים יגובה
את הקרן אבל לא את הרבית לימא רב
דאמר כרבי מאיר וזעירי דאמר כרבנן אמר
לך רב אנא דאמרי אפי' לרבנן עד כאן לא
קאמרי רבנן התם אלא קרן דבהתירא אבל

הכא קרן גופא קמזיק וזעירי אמר לך אנא דאמרי אפי' לר"מ עד כאן לא
קאמר ר"מ התם אלא דמשעת כתיבה דעבד ליה שומא אבל הכא מי יימר
דמזיק לימא כהני תנאי המוציא תבנו וקשו לרה"ר לזבליה והזיק בהן אחר
חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה ואסורין משום גזל ר"ש בן גמליאל אומר
כל המקלקלין ברה"ר והזיקו חייבין לשלם וכל הקודם בהן זכה ומותרין
משום גזל הא גופא קשיא אמרת כל הקודם בהן זכה והדר קאמר אסורין
משום גזל אלא לאו הכי קאמר וכל הקודם בהן זכה בשבחה ואסורין
משום גזל אגופן ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר אפי' גופן נמי כל הקודם
בהן זכה לזעירי ודאי תנאי היא לרב מי לימא תנאי היא אמר לך רב דבולי
עלמא קנסו גופן משום שבחו והכא בהלכה ואין מורין כן קא מיפלגי דאתמר
רב הונא אמר רב הלכה ואין מורין כן רב אדא בר אהבה אמר הלכה
ומורין כן איני והא רב הונא אפקד חושלי רב אדא בר אהבה אפקד
סליקוסתא

רצית במקום קרן ואין לומר שלך הן כשרים שלא עשו שומא כיון שניכר מתוך השטר הרצית לא יצא לגבות הרצית על ידי שטר זה והא
דמתן באחיו נשך (שם עה): שהעדים עוזרים בלא תעשה היינו כגון שאין ניכר הרצית מתוך השטר דהא אמרי' בשמעמין דמשעת כתיבה
עבד ליה שומא א"כ בשטר זה עוזרים בלא תעשה וי"ל דלא תשימון עליו נשך לאינשי במלוה ולוה ועבר משמע ליה ולהכי לא מפסלי
בהכי כדאמרין (שם דף ה): לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע ליה א"כ כגון שיש עדים שהם אנוסין מחמת נפשות וכן י"ל בשטרי
חוב המוקדמים דיש מעמידין אותה כר"מ אבל לרבנן כשרים ואפי' רבי מאיר אין פוסל אלא מטעם קנס ואמאי הלא עדים פסולים הם
שחמתו על שטר מוקדם אלא י"ל שיש עדים שהיו אנוסים מחמת נפשות א"כ כגון שאמרו טעינו בשנת המלך ואומר ר"י דהלכה כרבנן
אע"ג דק"ל (במכות דף ס): כר' מאיר בגזירותיו דוקא בגזירותיו ולא בקנסותיו וכן פסקו הלכות גדולות כרבנן דר"מ מטעם זה
במעצרת חצירו ומינקת חצירו (במכות לו:): [ע"י מוספות וזכרם קד. ד"ה א"ר עקיבא]: **דמשעת כתיבה עבד ליה שומא.**
מימה לרצונו יחזק מה שומא יש כאן ומה מוקפת עדותן ללוה והלא לא יגבו צ"ד הרצית ע"י שטר זה כיון שניכר בתוכו רצית:
לימא כהני תנאי בו. מכאן יש להוכיח דל"ג צמתיה דרשב"ג כל הקודם בהן זכה דאי גרסין ליה הוה ליה לאחוי ו
דעל כרחק רשב"ג אגופן נמי קנים דאי לאו הכי צמאי פליג אתנא קמא וי"ל דהוי מצי לדחוי דכולה רשב"ג היא וה"ק שהיה
רבן שמעון בן גמליאל אומר כו' א"כ ס"ד דוקא אצטנו וקשו דאיכא שבהא טובא אבל שאר דברים לא ואתא רבן שמעון בן
גמליאל למימר דכל המקלקלין שוין אפי' לית בהו אלא שבהא פורתא:

והדר קאמר דאסורין משום גזל. רבי צבי למימר דאסורין משום גזל לאוהו שקדם וזהו ורשב"ג קאמר דמותרין דאין סברא
דליפלגו בהכי: **לזעירי ודאי תנאי היא.** דאין סברא לומר דפליגי בהלכה ומורין כן לענין שבהא דפשיטא דלכולי עלמא מורין:
וקמי

תבנו וקשו תנן משום דמשרקי. והא דמחייב מתני' בגלגל
אע"ג דלא שריק היינו משום דלית ביה שבהא ולא
התירו להוציא בהנא: **דבר שיש בו שבח קנסו גופו משום שבחו.**
מכאן יש להוכיח דל"ג כל הקודם בהן זכה גבי מנעין קרן וחוכית
וגדר שפלה לרה"ר דהתם לכת
שבהא: **שטר שיש בו רבית**
קונסין אותו ואינו גובה לא את
הקרן ולא את הרבית. נראה לר"י
שר"מ קונס להפסיד המזב לגמרי
אפי' צדודה ועדות אחרת כדמשמע
לישנא דאין גובה לא את הקרן ולא
את הרבית דמשמע דאין גובה כלל
וכן משמע מדמדימי לקנסו גופו
משום שבהא שפסיד גוף הממון ואין
להקשות דכפרק איזוה נשך (ב"מ
דף עב. וסא) מדמי הך דהכא דשטר
שיש בו רבית לשטרי חוב המוקדמין
ומוקי הדין דשטרי חוב כר"מ והכי
מדמי דהכא מפסיד גוף הממון והתם
אינו מפסיד אלא השטר דמה שאין
מפסיד שם אלא השטר לפי שלא
היה עבירה בגוף הממון אלא בשטר
אבל צבירית קאי עבירה דהלוואה
צבירית אפי' בלא שטר אע"ג דלמרינן
דמשעת כתיבה עבד ליה שומא
בלא שטר נמי איכא איסורא דהלוואה
הקשה ריב"א אס יפסיד כל חובו
לגמרי מצינו הלוה חוטא נשכר ואור"י
דאין קושיא למה השטר כשר כיון
קנסו גופו מחמת כתיבה ומותר כך
יזהר אלא הלוה אין לו צמא לקנס
שחמתו על מנת לפרוע הוא לזה:
וחכמים אומרים גובה את
הקרן בו. משמע

שגובה ע"פ השטר אפי' ממשעבדי
וקשה לר"י למה השטר כשר כיון
שהעדים עוזרים על לא תשימון
אע"ג דאינש עמי חמס דאין מרמיחין
כלום הא ק"ל ככזי (פאהדירן דף כו).
דמי שאוכל נבלות להכעיס פסול והא
דלא תני לה בזה בורר (שם כד): ה"ג
לא תני ליה אלא בכלל מלוה אימיה
כדמשמע התם צממא גבי מלוה
צבירית מלוה דהא צבירית ואין לומר
דמיירי בלא ניכר הרצית בשטר
אלא כתוב סתמא פלוני חייב לפלוני
מנה וסברו העדים שהכל קרן ואח"כ
נודע שהוא רצית דכפרק איזוה נשך
(ב"מ דף עב. וסא) מתנן ר' יוחנן
עלה דהיא דשטרי חוב המוקדמין
פסולין אפילו תימא רבנן גזירה שמה
יגבה מומן ראשון ואין ניכר בשטר
שיש בו רבית נמי לגזר שמה יגבה

רצית במקום קרן ואין לומר שלך הן כשרים שלא עשו שומא כיון שניכר מתוך השטר הרצית לא יצא לגבות הרצית על ידי שטר זה והא
דמתן באחיו נשך (שם עה): שהעדים עוזרים בלא תעשה היינו כגון שאין ניכר הרצית מתוך השטר דהא אמרי' בשמעמין דמשעת כתיבה
עבד ליה שומא א"כ בשטר זה עוזרים בלא תעשה וי"ל דלא תשימון עליו נשך לאינשי במלוה ולוה ועבר משמע ליה ולהכי לא מפסלי
בהכי כדאמרין (שם דף ה): לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע ליה א"כ כגון שיש עדים שהם אנוסין מחמת נפשות וכן י"ל בשטרי
חוב המוקדמים דיש מעמידין אותה כר"מ אבל לרבנן כשרים ואפי' רבי מאיר אין פוסל אלא מטעם קנס ואמאי הלא עדים פסולים הם
שחמתו על שטר מוקדם אלא י"ל שיש עדים שהיו אנוסים מחמת נפשות א"כ כגון שאמרו טעינו בשנת המלך ואומר ר"י דהלכה כרבנן
אע"ג דק"ל (במכות דף ס): כר' מאיר בגזירותיו דוקא בגזירותיו ולא בקנסותיו וכן פסקו הלכות גדולות כרבנן דר"מ מטעם זה
במעצרת חצירו ומינקת חצירו (במכות לו:): [ע"י מוספות וזכרם קד. ד"ה א"ר עקיבא]: **דמשעת כתיבה עבד ליה שומא.**
מימה לרצונו יחזק מה שומא יש כאן ומה מוקפת עדותן ללוה והלא לא יגבו צ"ד הרצית ע"י שטר זה כיון שניכר בתוכו רצית:
לימא כהני תנאי בו. מכאן יש להוכיח דל"ג צמתיה דרשב"ג כל הקודם בהן זכה דאי גרסין ליה הוה ליה לאחוי ו
דעל כרחק רשב"ג אגופן נמי קנים דאי לאו הכי צמאי פליג אתנא קמא וי"ל דהוי מצי לדחוי דכולה רשב"ג היא וה"ק שהיה
רבן שמעון בן גמליאל אומר כו' א"כ ס"ד דוקא אצטנו וקשו דאיכא שבהא טובא אבל שאר דברים לא ואתא רבן שמעון בן
גמליאל למימר דכל המקלקלין שוין אפי' לית בהו אלא שבהא פורתא:

והדר קאמר דאסורין משום גזל. רבי צבי למימר דאסורין משום גזל לאוהו שקדם וזהו ורשב"ג קאמר דמותרין דאין סברא
דליפלגו בהכי: **לזעירי ודאי תנאי היא.** דאין סברא לומר דפליגי בהלכה ומורין כן לענין שבהא דפשיטא דלכולי עלמא מורין:
וקמי

לא אמי' פ"ה מהלכות
נוק' ממון הלכה ד'
סג עשין סג טו"ש ע"מ
ס' חיד סעף א':
לו ב' מיי' פ"ה מהלכות
גזילה ה' ה טו"ש
לח ב' מיי' שם טו"ש שם
סעף ב':
לח ב' מיי' פ"ד מהל'
מלוה ולוה הלכה ו'
ועי' במשנה למלך סג
לאין קלו ועשין טו"ש ע'
ח"מ ס' נכ סעף א'
וטו"ש ע"ד ס' קסא
סעף יא':
ב' ה טו"ש ע"מ ס' חיד
סעף א' כהנ"ה:

רבינו חננאל

תבנו וקשו שני, אפי' ר'
יהודה מורה שחייב משום
דמשרקי, פי' שרגלי בני
אדם מחליקין בהן, לפיכך
חייב לדברי הכל. וכל
הקודם בהן זכה. אמי'
ברא) וזה בין בגופן בין
בשבחה, קנסו גופן אמו
שבחו, והני מילי בדבר
שיש בו שבח. ועירי אמי'
בשבחה וכה, לא קנסו גופן
משום שבחו, פי' סבר רב
זה שהוציא תבנו לרשי
הרבי' לישוף ברגלי בני
אדם ולהשביח ולהעשות
ובל קנסה אפי' בעיקר
וכל הקודם וזה בכלל.
ורמיה גלגל דמתני' כך
קתני כל הקודם זכה.
ופריך תנא רישא בתבן
וקש כל הקודם וזה והוא
הדיון בגלגל. והתני אסור
משום גזל. ופריך אכולה,
כתיב בין בגלגל, קתני
בבריתא אסורין משום
גזל. כלום הבריתא
חולקת על המשנה.
ואמרי', והא לא תני הכי,
(וב)בהדיא תני בבביתא
בתבן וקש מותרין משום
גזל, ובגלגל אסורין משום
גזל. ופריך רב נחמן בר
יצחק דבר שיש בו שבח
כגון תבנו שהשביח כי
נעשה גלגל ויציאו בו קנסו
גופן משום שבחו, דבר
שאין בו שבח כגון גלגל
לא קנסו. ומביעין לן, רב
דאמי' קנסו גופן משום
שבחו לאלתר קנים בעת
שהוציאו מיד הקודם בו
זכה או אפ' נשאר ברשות
הרבי' זמן ונישף והשביח
אחר כן הקודם בו זכה
בגופו וכל שכן בשבחה,
דקנסין ליה משום
דקלקל ברשות הרבים.
ואתנין למיפשה
מדאמרי' גלגל דלית ליה
שבחה, ש"מ דמיד קנסוה,
דחיי' לה. ואתנין לאוקמי'
להא דרב ודועירי כתנאי
התני שטר שיש בו רבית
קונסין אותו ואינו גובה
כו', רב כו' מאיר וזעירי
כתנאי. ודחו ואמרי' כל
חד אמ' אנא לדברי הכל